

ਸੂਰਮੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ

(ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਫੌਜਦਾਰ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਉਚਾ ਲੰਮਾ ਜਵਾਨ ਹੈ। ਛਾਤੀ ਚੌੜੀ ਤਕੜਾ ਸਰੀਰ ਹੈ। ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਅਣਖ ਨਾਲ ਚਲ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।)

ਸਿੰਘ : (ਸਿੱਧਾ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹੀ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਓਏ, ਇਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨਹੀਂ

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਨਹੀਂ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਜਿਥੇ ਤੇਰੀ ਫਤਿਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਜੇ ਜਿੰਦਗੀ ਚਾਹੁੰਨਾ ਏਂ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਜੇ ਜੀਣ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਲਾਮ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਸਿੰਘ : ਮੌਤ ਤੋਂ ਕਾਇਰ ਤੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਡਰਦੇ ਨੇ। ਮੌਤ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਖਿਡਾਵੀ ਐ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਰਾਹ ਤਕਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਡਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਹਜ਼ੂਰ ਇਹੀ ਏ ਓ ਪੱਟੀ ਵਾਲਾ ਮੁਜ਼ਰਮ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਸਿੰਘ ਨੂੰ) ਜੋ ਕੁਝ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਕੀ ਉਸਦਾ ਜੰਮੇਵਾਰ ਤੂੰ ਹੀ ਏਂ। ਜੇ ਚਾਹੋਂ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਸਿੰਘ : ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਪਵੇ ਜੇ ਮੈਂ ਝੂਠ ਮਾਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵਾਂ (ਠਹਿਰ ਕੇ) ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕੀਤਾ, ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਸੀ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਗਰਜ ਕੇ) ਕੀ ਤੂੰ ਨਾਇਬ ਫੌਜਦਾਰ ਦਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ?

ਸਿੰਘ : (ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ) ਕੀਤਾ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਹੋਰ ਉੱਚੀ) ਕਿਉਂ ?

ਸਿੰਘ : (ਠਰ੍ਹੇਮੇ ਨਾਲ) ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਪ ਹੀ ਐਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਕੀ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ?
 ਸਿੰਘ : ਉਸਦਾ ਪਾਪ, ਪੱਟੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛੋ, ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ, ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ, ਗਲੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ। ਉਹ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ ਝੁਕ ਝੁਕ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ...
 ਫੌਜਦਾਰ : (ਵਿਚੋਂ ਟੋਕ ਕੇ) ਉਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਲਾਮ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸੀ।
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਲੋਕ ਫੌਜਦਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀਹਨੂੰ ਕਰਨਗੇ।
 ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਸਲਾਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਈ ਫੌਜਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਏਂ।
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਸਲਾਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਈ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਏਂ।
 ਸਿੰਘ : ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੜਕੀ ਵੀ ਸੀ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਲੜਕੀ ?
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਲੜਕੀ ਸੋਹਣੀ ਸੀ ?
 ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਜਵਾਨ ਸੀ ?
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਕੁਆਰੀ ਸੀ ?
 ਸਿੰਘ : ਉਹ ਰਹੀਮ ਬਖਸ਼ ਮਾਸ਼ੀ ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਇਕ ਗਰੀਬ ਬਾਪ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਇਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਕੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ?
 ਸਿੰਘ : ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਓ।
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੋਹਣੀਂ ਹੋਣੀ ਏਂ
 ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੁਵਾਰੀ ਹੋਣੀ ਏਂ।
 ਸਿੰਘ : ਤੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ।
 ਫੌਜਦਾਰ : (ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ) ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ।
 ਸਿੰਘ : (ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ) ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਮੈਨੂੰ ਇਸਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ।
 ਸਿੰਘ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਬਰ ਹੀ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ।
 ਫੌਜਦਾਰ : (ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ) ਕੀ ਮਤਲਬ ?
 ਸਿੰਘ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮਸਤੀ ਤੇ ਨਾਚੀਆਂ ਦੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਹੀ ਕਦੋਂ ਮਿਲਦੀ ਏ। ਰਹੀਮ ਬਖਸ਼, ਵੱਡੇ ਫੌਜਦਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਰੋਇਆ, ਪਿੱਟਿਆ, ਪਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਉਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਇਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੱਭਦਾ ਏ
 ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਉਹ ਵੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ।

ਸਿੰਘ : ਜਦੋਂ ਝਗੜਾ ਤਕੜੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੇ ਬੋਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। (ਰੁਕ ਕੇ) ਕਿਥੇ ਪੱਟੀ ਦਾ ਨਾਇਬ ਫੌਜਦਾਰ ਤੇ ਕਿਥੇ ਪੱਟੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹਨੇਰੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਗਰੀਬ ਮਾਸ਼ੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੌਣ ਕਰਦਾ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੂੰ ਕੀਤਾ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਇਹਨੇ ਕਚਿਹਰੀ ਲਾ ਲਈ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਵੱਡਾ ਮੁਨਸਫ਼ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਮੁਨਸਫ਼ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਮੁਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋਂਦੇ ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਡੁੱਲਿਆ ਖੂਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਕ ਧੀ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗੀ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਰੋਹਬ ਨਾਲ) ਤੂੰ ਧੀ ਦਾ ਕੀ ਲਗਦਾ ਸੀ ?

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਓਏ ਆਸ਼ਕ ?

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਓਏ ਯਾਰ ?

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਪ੍ਰੇਮੀ ?

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਜਾਂ ਮਾਮਾ।

ਸਿੰਘ : ਨਾਂ ਮੈਂ ਆਸ਼ਕ, ਨਾ ਯਾਰ, ਨਾ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਨਾ ਮਾਮਾ। ਹਾਂ, ਇਕ ਹਮਦਰਦ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ, ਆਪਣੀ ਭੈਣ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਤੇ ਫਿਰ ਤੂੰ ਡਾਕੂਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਇਬ ਫੌਜਦਾਰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ।

ਸਿੰਘ : ਹਾਂ, ਤੇ ਉਹ ਗਰੀਬ ਕੰਨਿਆ ਉਸਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਈ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਪਰ ਨਾਇਬ ਫੌਜਦਾਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਜ਼ਰਮ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਹੈ।

ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜੁਲਮ ਜਾਂ ਪਾਪ ਸਮਝਦੇ ਓ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਧਰਮ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸਿਰੀ

ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ ? ਯਾਨਿ ਕਿ ਤੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਗਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏਂ।
 ਸਿੰਘ : ਹਾਂ, ਉਸ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ
 ਰਹੀ ਏ, ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠੀ ਏ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਇਹ ਸਭ ਕਹਿਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਹਰ ਇਕ ਬਾਗੀ ਇਹੀ ਸਮਝਦਾ
 ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਠ ਕੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ
 ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ, ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹੈ।
 ਸਿੰਘ : ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਹਕੂਮਤ, ਇਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡੰਡੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ
 ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦ
 ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ, ਇੱਜ਼ਤ 'ਤੇ, ਡਾਕਾ
 ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਫੌਜਦਾਰ : (ਗੱਲ ਬਦਲ ਕੇ) ਤੂੰ ਜੁਰਮ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲਿਆ ਏ। ਆਪਣੇ
 ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ।
 ਸਿੰਘ : ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਜਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਤੂੰ ਇਹ ਲਿਬਾਸ ਬਦਲ ਲਵੇ।
 ਆਪਣੇ ਲੰਬੇ ਵਾਲ ਕਟਵਾਉਣੇ ਮੰਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਵੇਂ। ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚ
 ਲੈ।
 ਸਿੰਘ : ਸੋਚ ਲਿਆ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚੀਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਸਿੰਘ : ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਸਿੰਘ : ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਸਿੰਘ : ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਸਿੰਘ : ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।
 ਫੌਜਦਾਰ : ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਂਗਾ।
 ਸਿੰਘ : ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਓਏ ਬੇਵਕੂਫਾ, ਕਿਉਂ ਜਾਨ ਗਵਾਉਂਦਾ ਏਂ।
 ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਕਿਉਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ ਏਂ।
 ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਮੌਤ ਦੂਰੋਂ ਜਿੰਨੀ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਏ...
 ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਓਨੀ ਹੀ ਡਰਾਉਣੀ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : (ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ) ਇਸ ਜਵਾਨੀ 'ਤੇ ਤਰਸ ਕਰ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਐਵੇਂ ਜਾਨ ਨਾ ਗਵਾ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ,

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਓਏ ਮੂਰਖਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਜਹਾਨ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਓਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਇਕ ਮੌਕਾ ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦੇ। ਸੋਚ ਲਾ।

ਸਿੰਘ : ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ। ਮੌਤ ਸਦਾ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਧਰਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰਾ ਏ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਰਮਾਨ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲੈ। ਮੈਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦਾ ਜਾਇਆ ਹਾਂ, ਜਿਸਦੇ ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਇਨੀਂ ਸੋਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। (ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ) ਸਿਪਾਹੀਓ ਇਹਨੂੰ ਜਲਾਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੋ ਤੇ ਕਹੋ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਚਰਖੜੀ 'ਤੇ ਚੜਾ ਕੇ, ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਚਰਖੜੀ ਚਲਾਵੇ, ਕੰਮਚਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਮਾਸ ਉਡਾਏ। (ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ) ਵੇਖ ਲਵੇ ਸਵਾਦ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਧਰਮ ਦਾ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਲੈ ਭਾਈ ਸਿੰਘਾ ਹੋ ਜਾ ਤਿਆਰ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਚਲ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਖਾਲਸੇ।

ਸਿੰਘ : ਖਾਲਸਾ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਏ। ਜੇ ਤੇਰਾ ਖੁਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਡੋਲੀਂ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਅਣਖ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿਆਂ। (ਸਿਪਾਹੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।)

ਫੌਜਦਾਰ : (ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ) ਠਹਿਰੋ (ਸਿੰਘ ਨੂੰ) ਸੋਚ ਲੈ ਅਜੇ ਵੀ। ਸਾਡੀ ਚਰਖੜੀ ਦੇ ਦੰਦੇ ਵੇਖੋ ਨੇ ਕਦੀ। ਬੜੇ ਤਿੱਖੇ ਨੇ।

ਸਿੰਘ : ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ। ਤੇਰੀ ਚਰਖੜੀ ਦੇ ਦੰਦਿਆਂ ਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਜੰਮ-ਜੰਮ ਕੇ ਖੁੰਡੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁੰਡੇ ਦੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਚਰਖੜੀ 'ਤੇ ਚੜਨ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਕਾਸ਼ ਕਿਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੇ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਤੂੰ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਈ ਏ। ਖੁੰਡੇ ਦੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ ਦੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਏ।

ਸਿੰਘ : ਫਰਕ ਬਹੁਤ ਪੈਂਦਾ ਏ ਖਾਨ। ਤੇਰੀ ਖੁੰਡੀ ਛੁਰੀ ਥਲੇ ਹਲਾਲ ਹੋਣ
ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਲੈ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਨਾ ਏਂ ਕਿ ਦੰਦੇ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ, ਇਸ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ
ਚਿਰ ਲਈ ਬਚ ਜਾਏਂ।

ਸਿੰਘ : ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦੋਵਾਂ
ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਕੀ ਆਨੰਦ ਏ।
ਸੋ ਤੂੰ ਦੰਦੇ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਲੈ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਲਵਾਂ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਚਰਖੜੀ ਦੇ ਦੰਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਣ 'ਤੇ ਲਾਇਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ
ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਕਿਸ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ ਕਰੇਂਗਾ ?

ਸਿੰਘ : ਜੇ ਤੇਰੀ ਚਰਖੜੀ ਦੇ ਦੰਦੇ ਸਾਣ ਉਤੇ ਲਾਇਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ
ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਦਿਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ 'ਤੇ ਲਾਇਆਂ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ
ਏ। ਤੂੰ ਚਰਖੜੀ ਨੂੰ ਸਾਣ ਤੇ ਲਾ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਨਾਮ 'ਤੇ
ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

‘ਇਧਰ ਆਉ ਜ਼ਾਲਮ, ਹੁਨਰ ਆਜ਼ਮਾਏਂ,
ਤੂੰ ਤੀਰ ਅਜ਼ਮਾ, ਹਮ ਜ਼ਿਗਰ ਅਜ਼ਮਾਏਂ।

ਫੌਜਦਾਰ : ਤੇਰਾ ਜ਼ਿਗਰ ਵੀ ਅਜ਼ਮਾ ਲਵਾਂਗੇ।

ਸਿੰਘ : ਬੜਾ ਆਨੰਦ ਆਵੇਗਾ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ) ਆਨੰਦ।

ਸਿੰਘ : ਇਹ ਤਾਂ ਸਵਰਗ ਦਾ ਝੂਟਾ ਏ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ) ਏਨਾ ਨਿਡਰ ਆਦਮੀਂ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ
ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। (ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ) ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾ,
ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਰੁਤਬਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਸਿੰਘ : ਹੁਣ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ,
ਤੈਨੂੰ ਹੈ ਜਾਚ ਜ਼ਾਲਮਾਂ, ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾਉਣ ਦੀ।
ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਏ ਡੱਟ ਕੇ,
ਸਿਦਕ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ
ਖਾਹਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ,
ਰੁਤਬੇ ਜੱਗ ਪਾਉਣ ਦੀ।
ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਝਲ ਲੈ
ਹਰ ਵਾਰ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ।
ਸਿਦਕੋਂ ਨਹੀਂ ਡੋਲਦਾ
ਸਿੰਘ ਦਸਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਦਾ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ) ਵੇਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕਰਾਂਗਾ ਜੋ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਤੇਰਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਕੇ, ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਵਾਣ ਵੱਟਾਂਗਾ। ਤੂੰ ਹਾਲੀ ਸਾਡਾ ਰਹਿਮ ਵੇਖਿਆ ਏ, ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ।

ਸਿੰਘ : ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ, ਕੱਢ ਲੈ ਅਰਮਾਨ ਜ਼ਾਲਮਾਂ।
ਐਪਰ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭੇਗੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਜ਼ਾਲਮਾਂ।

ਫੌਜਦਾਰ : (ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ) ਸਿਪਾਹੀਓ ਇਹਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਏਂ। ਇਸ ਦੇ ਕੇਸ ਐਸੇ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਕਿ ਮੁੜ ਉੱਗ ਹੀ ਨਾ ਸਕਣ (ਗਰਜ਼ ਕੇ)। ਰੰਬੀ ਨਾਲ ਸਣੇਂ ਕੇਸਾਂ ਖੋਪਰੀ ਉਡਾ ਦਿਓ।

(ਸਿਪਾਹੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੰਚ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਲਗਦੇ ਹਨ।)

ਸਿੰਘ : (ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲ ਜੈਕਾਰਾ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ) ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ,
ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

(ਸੰਗੀਤ)

(ਫੌਜਦਾਰ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੜਬੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ, ਮੰਚ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਪਾਹੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੰਚ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।)

(ਸਮਾਪਤ)